

Intelme az alkotmányozókhoz

Napjainkban sokan értekeznek egy új alkotmány kidolgozásának szükségességéről. Mindez felelősséget ró mindazokra, akik az alkotmány előkészítésében közre kívánnak működni. A jelen dokumentum aláírói néhány intelmet javasolnak megfontolásra az új alkotmány előkészítésével kapcsolatosan.

Az alkotmányozás kérdése a rendszerváltozás óta soha nem került nyugvópontra. Közel harminc éve kérdéses, hogy milyen módszerrel, milyen többség mellett, és milyen tartalmi hangsúlyokkal szülessen meg hazánk új alkotmánya, amelyet az 1989-ben elfogadott szöveg preambuluma már akkor kívánt végcélként és igazodási pontként rendelt.

Amikor egy új alkotmány kidolgozása megkezdődik, az ekkor választott módszerek alapvető hatással vannak az elfogadott szöveg társadalmi, jogi és politikai legitimációjára, mint olyan, amely híven tükrözi azt az alkotmányos politikai konszenzust, amelyet a dokumentum rögzíteni hivatott a közvéleményben zajló folyamatosan fokozódó értékviták eredőjeként.

Az alkotmány már pusztán előkészítésének effajta demokratikus jellege a későbbiekben meg tudja határozni az alkotmány megkérdőjelezhetetlen társadalmi legitimációját. Valós, érdemi vitákon alapuló előkészítésre van szükség, s így az új alkotmány kidolgozása nem egy ismeretlen módon kiválasztott vagy önjelölt bölcsek tanácsának tudására, elképzeléseire kell, hogy épüljön. Ugyanakkor el kell kerülni a közelmúlt fontos példáinak kudarca alapján az agora-jellegű véleménynyilvánítás túlzó alapulvételét is a koncepció kidolgozása során.

Mind a társadalmi, úgy a jogi és politikai legitimáció alapvető kulcsa, különös tekintettel nem csak nemzetközi példákra, de a sajátos magyar tapasztalatokra is, hogy a végeredményt egyértelműen népszavazással kell megerősíteni. A népnek kell a végső szót kimondani, mert a demokráciában ő a szuverenitás letéteményese.

A nép megválasztott képviselőin keresztül gyakorolja az alkotmányozó hatalmat. A megválasztott képviselők kétharmados többsége azonban – ismét csak a sajátos magyar tapasztalatok alapján – elégtelen biztosítéka az alkotmány stabilitásának. Többek között ezért is szükséges nép általi egyértelmű és megmásíthatatlan népszavazási döntéssel legitimálni az alkotmány elfogadását. Szintén a stabilitás és folyamatos legitimáció biztosítékeként ugyanezen elv megfontolása szükséges a kapcsolódó fékek és ellensúlyok kiépítése kapcsán. Egyértelmű igény, hogy egy a kétharmadnál minősítettebb alkotmányozó többség vagy másfajta intézményi, strukturális korlát beépítése is szükséges az alkotmányozás, alkotmánymódosítás folyamataiba, és ezek megfontolására számos jól ismert nemzetközi példa létezik, amelyek egy „fontolva haladással” az elmúlt három és fél évtized magyar tapasztalataihoz adaptálhatóak.

Néha a kevesebb több. Nincs szükség terjengős, hosszú alkotmányra. Annak ugyan építenie kell az ezeréves magyar államiság történeti útjára, és rögzítenie kell az államszervezet demokratikus működését biztosító szabályokat és a polgárok jogait, de el kell kerülnie az ideológiai tartalmúnak tetsző üzenetek e szinten való rögzítését.

Olyan alkotmányra van szükség, amelynek rendelkezései legitim módon vezénylik és foglalják keretbe a nemzet mindennapjait, és így azzal széles körű konszenzusra épülve a közösség valamennyi tagja azonosulni képes. Bízunk abban, hogy ha elindul egy alkotmányozási folyamat, annak eredményeként olyan alkotmány születik, amelyre így már ténylegesen úgy tekinthetünk, hogy az valóban „A Mi Alkotmányunk”.

Ezen megfontolások figyelembevételével állhat csak elő olyan helyzet, hogy az alkotmány rendelkezései ne váljanak a mindenkori politikai hatalom és az alkotmányos intézmények játékszerévé. Így teremtjük meg tehát annak lehetőségét, hogy Magyarországot ne lehessen annak alkotmányával ellentétesen kormányozni.

2026. augusztus 31.

Petrétei József
egykori igazságügyi miniszter
egyetemi tanár

Kukorelli István
az Alkotmánybíróság korábbi
tagja, egyetemi tanár

Trócsányi László
egykori igazságügyi miniszter
egyetemi tanár